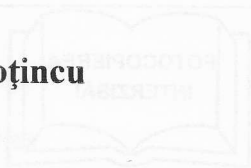

Laura Poțincu

Drept în afaceri

Instituții juridice aplicate sferei afacerilor. Elemente de drept civil, drept comercial, protecția juridică a consumatorilor și a consumatorului de produse și servicii bancare

Ediția 3

– revizuită și adăugită –

Volumul I

Editura C.H. Beck
București 2019

Cuprins

Abrevieri.....	IX
Capitolul I. Noțiuni introductive. Dreptul și funcțiile sale.....	1
Secțiunea 1. Noțiuni generale privind dreptul.....	1
Secțiunea a 2-a. Noțiuni generale de dreptul civil, drept comercial, drept al afacerilor și dreptul special al protecției consumatorului	2
Secțiunea a 3-a. Protecția juridică a consumatorilor de produse și servicii bancare	8
Secțiunea a 4-a. Norma juridică civilă, norma juridică comercială și norma juridică de drept al afacerilor	9
Capitolul II. Sediul materiei dreptului utilizat de profesioniști/operatori economici. Aspecte particulare privind protecția juridică a consumatorului și a consumatorului de produse și servicii bancare	13
Secțiunea 1. Izvoarele de drept ce constituie sediul materiei dreptului afacerilor și a domeniului protecției juridice a consumatorului.....	13
Secțiunea a 2-a. Izvoare formale	14
§1. Izvoare de drept intern	14
1.1. Legile (în sens restrâns)	14
1.2. Hotărârile și ordonanțele Guvernului.....	18
1.3. Alte acte normative subordonate legii	20
1.4. Uzanza sau obiceiul (cutuma, obiceiul pământului, datina juridică)	21
1.5. Principiile dreptului comercial și ale dreptului afacerilor.....	22
§2. Izvoare de drept european.....	23
Secțiunea a 3-a. Izvoare neformale	27
§1. Morala sau regulile de conviețuire socială	27
§2. Jurisprudența (practica judiciară)	28
§3. Doctrina (știința dreptului)	32
Secțiunea a 4-a. Reglementări juridice privind responsabilitatea socială corporatistă, adoptate la nivelul Uniunii Europene și în România	33
§1. Izvoarele de drept specifice domeniului protecției consumatorului de produse și servicii bancare.....	49
1.1. Izvoarele formale	49
1.2. Izvoarele neformale: jurisprudență	54
Capitolul III. Aplicarea și interpretarea legii în domeniul comercial și al afacerilor	65
Secțiunea 1. Aplicarea legii.....	65
§1. Aplicarea legii în timp	65

§2. Aplicarea în spațiu	67
§3. Aplicarea legii asupra persoanelor.....	69
Secțiunea a 2-a. Interpretarea legii	69

Capitolul IV. Aspecte civile, comerciale și de drept al afacerilor ale raportului juridic dintre consumator și operatorul economic

Secțiunea 1. Noțiunea de raport juridic civil și de raport juridic de drept comercial	73
Secțiunea a 2-a. Structura raportului juridic dintre consumator și operatorul economic.....	77
§1. Părțile raportului juridic.....	77
1.1. Profesiștii/operatorii economici, caractere generale.....	82
A. Operatorii economici persoane fizice.....	84
B. Societățile (comerciale).....	86
1.2. Banca și societățile ce își desfășoară activitatea pe piața din România și aspecte de responsabilitate socială.....	104
1.3. Consumatorii	117
1.4. Consumatorul și consumatorul de produse și servicii bancare.....	122
§2. Conținutul raportului juridic	123
§3. Obiectul raportului juridic	133

Capitolul V. Contractul comercial. Aspecte speciale privind contractul încheiat între consumator și operatorul economic

Secțiunea 1. De la actul juridic la contractul comercial. Noțiunea și clasificarea actului juridic civil și a actului juridic comercial.....	140
Secțiunea a 2-a. Contractul civil și contractul comercial	147
Secțiunea a 3-a. Condițiile de valabilitate ale contractului comercial.....	150
§1. Capacitatea de a încheia un contract comercial sau de drept al afacerilor	151
§2. Consimțământul părților cocontractante.....	152
A. Consimțământul trebuie să fie exprimat în cunoștință de cauză, adică să fie dat de o persoană cu discernământ	152
B. Consimțământul trebuie să fie exprimat, exteriorizat sau declarat.....	153
C. Consimțământul trebuie să fie să fie serios, adică exprimat cu intenția de a produce efecte juridice	153
D. Consimțământul trebuie să fie liber, adică să nu fie alterat de vreun viciu de consimțământ.....	154
§3. Obiectul contractului	159
§4. Cauza contractului	163

Capitolul VI. Aspecte de drept administrativ privind actele juridice emise de autoritățile publice cu atribuții în domeniul protecției juridice a consumatorului

Secțiunea 1. Normele juridice ce reglementează activitatea autorităților publice de protecție a consumatorului	167
---	-----

Secțiunea a 2-a. Raporturile juridice ce au ca subiect autoritățile publice de protecție a consumatorului	168
Secțiunea a 3-a. Acte emise/adoptate de autoritățile administrative din domeniul protecției consumatorului	170

Capitolul VII. Propuneri de lege ferenda. Contribuții personale privind protecția juridică a consumatorilor de produse și servicii bancare în România: interferența cu responsabilitatea socială corporatistă..... 171

Secțiunea 1. Propunere de lege ferenda Legea privind contractul încheiat între bănci și consumatorii de produse și servicii bancare	171
Secțiunea a 2-a. Argumentarea propunerii de lege ferenda: „Legea privind contractul încheiat între bănci și consumatorii de produse și servicii bancare”	190
Secțiunea a 3-a. Concluzii generale	199

Capitolul VIII. Teste de evaluare..... 201

Bibliografie..... 221

Capitolul I

Noțiuni introductive. Dreptul și funcțiile sale

Secțiunea 1. Noțiuni generale privind dreptul

Dreptul a apărut odată cu constituirea primelor forme de comunitate umană. La început, regulile de drept nu se distingeau de normele de morală sau de regulile religioase. Înșiși creatorii dreptului romanic au făcut confuzie între normele religioase (*fas*) și normele juridice (*jus*), ei conferind normelor juridice autoritatea și forța religiei. Cel ce încălca o normă juridică intră în conflict cu voința divină, sancțiunea pentru asemenea faptă fiind pedeapsa cu moartea¹.

În literatura de specialitate din România² dreptul este definit ca fiind ansamblul regulilor asigurate și garantate de către stat, care au ca scop organizarea și disciplinarea comportamentului uman în principalele relații din societate, într-un climat specific manifestării coexistenței libertăților, apărării drepturilor esențiale ale omului și justiției sociale.

Regulile edictate (elaborate) de către stat poartă denumirea de norme juridice.

Garantarea normelor juridice este realizată prin punerea în aplicare a sancțiunii (cuprinse de către norma juridică), în cazul în care acea normă juridică este încălcată. Punerea în aplicare este realizată de către stat prin autoritatea publică care are competență într-un anumit teritoriu.

Astfel, normele juridice au fost adoptate în toate domeniile sociale, inclusiv în sfera negoțurilor, adică a afacerilor. În timp, s-au dezvoltat diversele ramuri de drept, ale căror norme juridice au reglementat diversele domenii sociale și economice.

În prezent, sfera afacerilor face reglementarea multor ramuri de drept de la dreptul comercial, dreptul civil, dreptul muncii, dreptul consumului, dreptul societar, dreptul mediului, dreptul fiscal, dreptul Uniunii Europene și chiar dreptul penal.

Lucrarea dorește să reunească informații utile specialiștilor din domeniul economic, îmbinând elemente și instituții juridice aparținând acestei multitudini de ramuri de drept.

Motivația principală pentru ca specialistul din domeniul economic să fie familiarizat, să înțeleagă și să utilizeze limbajul juridic în relație cu specialiștii din domeniul juridic aflați în subordinea acestuia, angajați ai operatorului economic, rezidă în răspunderea managerului pentru actele de natură juridică pe care și le asumă. Chiar dacă aceste acte sau acțiuni de natură juridică sunt redactate de specialistul din domeniul juridic ori departamentul juridic, managerul este cel care își asumă aceste acte, răspunderea sa fiind deplină odată cu semnarea actelor în relație cu alți operatori economici.

¹ C. Murzea, Noțiuni de drept civil, Ed. EMA, Brașov, 2000, p. 3.

² N. Popa, Teoria generală a dreptului, Ed. Actami, București, 1994, p. 91.

Secțiunea a 2-a. Noțiuni generale de dreptul civil, drept comercial, drept al afacerilor și dreptul special al protecției consumatorului

Statul este o realitate absolută, deoarece nu recunoaște nicio autoritate superioară. Statul își exercită atribuțiile pe un anumit teritoriu. Pe acest teritoriu și față de persoanele aflate pe el, statul organizează dreptul. Fiecare stat legiferează, astfel, pe teritoriul său. Avem între normele de drept unele care se aplică numai statelor respective în relațiile lor interne norme reunite de dreptul intern. Alte norme se aplică statelor diferite care intră în contact în viața internațională (normele se aplică statelor ca atare sau supușilor mai multor state deosebite, când aceștia intră în contact) formând dreptul extern sau internațional¹.

Dreptul național (la fel ca și dreptul internațional) se împarte în drept public și drept privat².

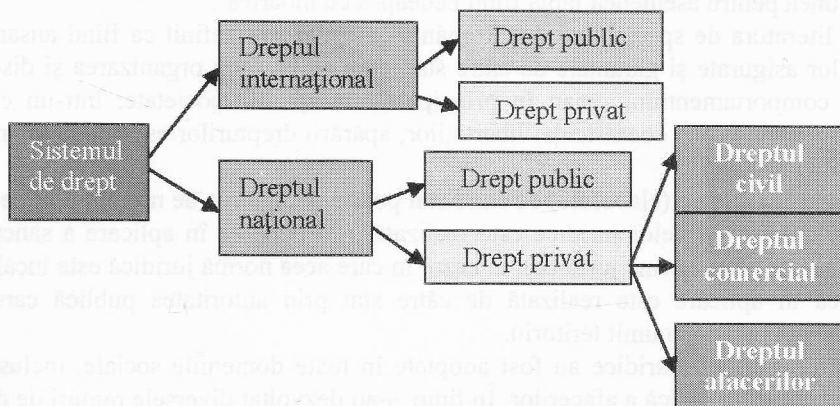

Figura nr. 1

Dreptul public tratează constituirea statului și a puterilor publice și raporturile dintre stat și particulari în general, atât persoane fizice, cât și persoane juridice. Adică, dreptul public reglementează ordinea publică și privește organizarea și activitatea statului și a puterilor publice constituite în stat; dar și raporturile juridice stabilite între guvernanți și cei care sunt guvernați³. Interesant este de observat realitatea că, deși dreptul comercial sau al afacerilor aparține în mod fundamental dreptului privat, există o multitudine de elemente ce aparțin dreptului public care privesc sfera afacerilor, cum ar fi, spre exemplu, dreptul fiscal sau instituții juridice aparținând dreptului mediului ori dreptului penal.

¹ M. Djuvara, Teoria generală a dreptului – drept rațional, izvoare și drept pozitiv, Ed. All, București, 1995, p. 43.

² O. Ungureanu, Drept civil. Introducere, Ed. All Beck, București, 2000, p. 3.

³ V.R. Guillien, Droit public et droit privé, în Melanges Brethe de la Gressaye, Bordeaux, 1967, p. 311 și urm.

Dreptul privat reglementează actele particularilor care nu pun în discuție decât interesele individuale.⁵ Adică, dreptul privat se ocupă de ordinea juridică privată, reglementând și ocrotind raporturile sociale de interes individual, particular, stabilite între persoane fizice sau juridice private¹.

Dreptul privat cuprinde, în principal: dreptul civil, dreptul comercial, dreptul afacerilor, dreptul familiei etc. Există autori² care împart dreptul privat doar în două ramuri principale: dreptul civil și dreptul comercial.

În condițiile apariției ultimului Cod civil, ce restructurează domeniul dreptului privat, există autori ce contestă autonomia dreptului comercial și, evident, a dreptului afacerilor.

Argumentele utilizate în sensul înglobării dreptului comercial sau dreptului afacerilor în domeniul dreptului civil sunt prevăzute în partea finală a Legii nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil. Astfel, art. 225 C.civ. stabilește că secțiile comerciale existente la data intrării în vigoare a noului Cod civil, în cadrul Tribunalelor și Curților de Apel, se vor reorganiza ca secții civile ori vor fi unificate cu secțiile civile existente.

Dar art. 226 alin. (1) C.civ. stabilește că în raport cu numărul cauzelor, se pot înființa, în cadrul secțiilor civile, complete specializate pentru soluționarea anumitor categorii de litigii, în considerarea obiectului sau naturii acestora, precum: cererile în materie de insolvență; cererile în materia societăților comerciale și a altor societăți, precum și în materia registrului comerțului; cererile care privesc restrângerea, împiedicarea ori denaturarea concurenței; cererile privind titlurile de valoare și alte instrumente financiare.

Iar art. 227 C.civ. stabilește posibilitatea de revenire la secții comerciale. Astfel, dacă o lege specială prevede că anumite cauze sunt de competența tribunalelor comerciale ori de competența secțiilor comerciale ale Tribunalelor sau Curților de Apel, după intrarea în vigoare a Codului civil, competența de judecată poate reveni Tribunalelor specializate.

Considerăm că prevederile Codului civil vin să completeze domeniul dreptului privat, consolidând baza acestuia, dreptul civil neafectând, însă, legitimitatea dreptului comercial sau a dreptului afacerilor. De asemenea, din rațiuni pur didactice considerăm importantă analiza separată a instituțiilor de drept comercial de instituțiile de drept civil, domeniu și așa mult prea încărcat cu aspectele sale generale, speciale, succesiuni, obligații, proprietate intelectuală etc.

Diferența dintre dreptul civil și dreptul comercial/al afacerilor constă³ în faptul că dreptul comercial/al afacerilor se aplică numai acelor operațiuni juridice care au fie un obiect considerat de lege ca fiind integrat în sfera afacerilor (în considerarea obiectului), fie acelor operațiuni la care participă operatorii economici (în considerarea părților, a profesiei acestora). Astfel, rămâne ca normele dreptului civil să fie aplicabile acelor acte sau fapte care, fie nu au un obiect considerat de lege ca fiind

¹ I. Micescu, *Curs de drept civil*, Ed. All Beck, București, 2000, p. 59.

² I.L. Georgescu, *Drept comercial român*, vol. I, Ed. All Beck, București, 2002, p. 5.

³ I.N. Fimțescu, *Curs de drept comercial*, vol. I, editat de Al.Th. Doivescu, București, 1929, p. 7; S. Bodu, *Drept comercial completat cu noțiunile fundamentale de drept civil*, Ed. Rosetti, București, 2005, p. 17-18.

integrat în sfera afacerilor, fie niciuna dintre părțile operațiunii nu este operatori economic.

Dreptul civil constituie ramura cea mai importantă a dreptului privat și are ca domeniu acele acte pe care le poate face orice cetățean, indiferent de profesiunea sa. Dreptul civil este dreptul privat general, deoarece guvernează cele mai importante raporturi și acte juridice ale persoanelor particulare. Toate celelalte ramuri de drept privat tratează numai anumite raporturi juridice speciale, fiind drepturi private speciale.

Se poate spune astfel că dreptul privat are ca fundament dreptul civil. **Dreptul civil constituie dreptul comun în materie de drept privat.** Aceasta înseamnă că *domină întregul drept privat, adică ori de câte ori nu se vor afla alte dispoziții, se va aplica legea civilă*¹.

Noțiunea de „drept civil” poate avea *trei sensuri diferite*². La fel, dreptul comercial ori dreptul afacerilor poate prezenta trei sensuri diferite:

Într-un prim sens, dreptul civil/comercial/al afacerilor desemnează o ramură de drept a sistemului de drept românesc, adică totalitatea (ansamblul) normelor juridice din acel domeniu.

În al doilea sens, dreptul civil/comercial/al afacerilor vizează acea posibilitate (prerogativă) recunoscută de lege titularului aceluși drept (numit subiect activ). În baza lui, titularul poate pretinde o conduită corespunzătoare dreptului său de la subiectul pasiv, iar în caz de nevoie poate apela la forța coercitivă a statului pentru protecția dreptului său.

În acest sens, drept înseamnă o putere a individului (numit drept subiectiv). Această putere din partea unora presupune ascultare din partea altora.

Achiziția unui produs

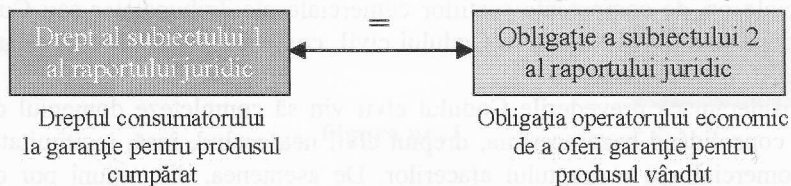

Figura nr. 2

În exemplul redat în figura nr. 2, dreptului consumatorului (subiectul 1) la garanție pentru produsul cumpărat îi corespunde obligația operatorului economic (subiectul 2) de a oferi garanție pentru produsul vândut, în baza contractului de vânzare-cumpărare încheiat între consumator și operatorul economic. Acest contract stabilește „puterea” consumatorului în ceea ce privește garanția produsului achiziționat și „ascultarea” din partea operatorului economic.

În al treilea sens, dreptul civil/comercial/al afacerilor desemnează o ramură a științei juridice, știință care are ca obiect drepturile civile/comerciale/ale afacerilor ale persoanei fizice și persoanei juridice. În acest sens, este vizată disciplina de învățământ.

¹ M. Djuvara, op. cit., p. 84.

² O. Ungureanu, op. cit., p. 1 și urm.

În literatura de specialitate¹ **dreptul civil român** a fost definit ca fiind acea ramură care reglementează raporturi patrimoniale și nepatrimoniale stabilite între persoanele fizice și persoanele juridice aflate pe poziții de egalitate juridică.

Pentru a înțelege definiția dreptului civil român, trebuie precizat faptul că este patrimonial acel raport al cărui conținut poate fi evaluat în bani (pecuniar), iar nepatrimonial (sau personal nepatrimonial) acel raport al cărui conținut nu poate fi evaluat în bani. Un exemplu de raport patrimonial îl constituie raportul care are ca izvor un contract de vânzare-cumpărare. Un exemplu de raport nepatrimonial este raportul care are în conținutul său dreptul la nume (al persoanei fizice) sau la denumire (al persoanei juridice).

Deși dreptul comercial și dreptul afacerilor includ doar raporturi patrimoniale, deoarece operatorul economic/profesionistul urmărește prioritar obținerea profitului, considerăm că instituția protecției consumatorului include raporturi patrimoniale, dar și personal-nepatrimoniale, având în vedere caracterul social al acestei ramuri de drept.

Literatura de specialitate din domeniul comercial român tratează domeniul protecției juridice a consumatorului ca o instituție juridică a dreptului comercial. Considerăm că se poate vorbi despre un drept special, componentă a dreptului afacerilor, care tratează domeniul protecției juridice a consumatorului.

În ceea ce privește **dreptul afacerilor**, considerăm că acesta înglobează instituții ce aparțin mai multor ramuri de drept, cum ar fi teoria generală a dreptului, dreptul civil, dreptul comercial, dreptul bancar, dreptul muncii, drept comunitar european.

Instituția protecției consumatorului reprezintă acea instituție juridică care reglementează raporturi patrimoniale și nepatrimoniale stabilite între persoanele fizice și persoanele juridice aflate pe poziții de egalitate juridică.

Un exemplu de raport nepatrimonial ce aparține instituției juridice a protecției consumatorului este raportul care are în conținutul său dreptul la siguranță alimentară al consumatorului.

Consumatorul este definit legal² ca fiind orice persoană fizică sau grup de persoane fizice constituite în asociații, care cumpără, dobândește, utilizează ori consumă produse în afara activității sale profesionale sau comerciale. Consumatorul este subiect al unui raport special de drept comercial – cu un caracter mixt – deoarece cel de-al doilea subiect al acestui raport este un operator economic.

Raporturile de drept civil sunt desfășurate de subiectele de drept civil. Aceste subiecte sunt: persoana fizică (subiectul individual de drept civil) și persoana juridică (subiectul colectiv de drept civil).

Poziția subiectelor raportului de drept civil este de egalitate juridică, adică niciuna dintre părți nu se subordonează celeilalte. La fel, și în cazul raportului de drept comercial ori a raportului în care este implicat un consumator, poziția juridică a subiectelor este de egalitate.

¹ Gh. Beleiu, *Drept civil român*, Ed. Șansa SRL, București, 1993, p. 25 și urm.

² Art. 2 lit. a) din Legea nr. 449/2003 privind vânzarea produselor și garanțiile asociate acestora.

Dreptul comercial s-a născut dintr-o adâncă nevoie de a adapta regulile dreptului la necesitățile dezvoltării și înfloririi comerțului, ca „un act istoric de emancipare și protest împotriva dreptului civil și a vechilor cutume care stânjeneau dezvoltarea comerțului”¹.

Noțiunea de comerț este folosită în mai multe sensuri²:

- *în sens etimologic*, expresia de comerț provine din cuvântul latinesc *commercium*, poate fi tradus „cu marfă” (*cum* și *merx*). Comerțul ar consta, în această accepțiune, într-o serie operațiuni cu mărfuri.

- *în sens economic*, comerțul este definit ca fiind acea activitate al cărei scop este schimbul și circulația mărfurilor de la producători la consumatori. Astfel, comerțul ar cuprinde ansamblul operațiunilor realizate în intervalul dintre momentul producerii mărfurilor, al intrării lor în circulație până în momentul ajungerii acestora la consumatori. Aceste operațiuni sunt realizate de profesioniști/operatori economici, cunoscuți și sub denumirea de negustori, care sunt agenți economici diferiți de producătorii mărfurilor. Această accepțiune a noțiunii de comerț este și cea uzuală. Din această perspectivă, dreptul comercial va fi definit ca totalitatea normelor juridice privind interpunerea și circulația mărfurilor de la producători la consumatori.

- *în sens juridic*, noțiunea de comerț are un conținut mai larg decât cel al noțiunii definite în sens economic. Comerțul cuprinde nu numai operațiunile de interpunere și circulație a mărfurilor, pe care le realizează negustorii, ci și operațiunile de producere a mărfurilor, pe care le efectuează fabricanții, împreună cu executarea de lucrări și prestarea de servicii, pe care le realizează antreprenorii, respectiv prestatorii de servicii sau, în general, întreprinzătorii.

Astfel, **dreptul comercial** este definit în doctrină³ ca fiind ansamblul normelor juridice care reglementează activitatea comercială, adică producerea și circulația (distribuția) mărfurilor, executarea de lucrări și prestarea de servicii.

Amplourea legislației comunitare și a legislației românești privind protecția consumatorului, subiect al raporturilor comerciale, denotă o importanță deosebită acordată, atât la nivel comunitar, cât și intern, consumatorilor de bunuri și servicii comerciale.

Dar, deși legislația este îndestulătoare, problema care se desprinde din cercetările de marketing realizate în cadrul cercetării doctorale cu titlul „*Etică și responsabilitate socială în domeniul marketingului*” evidențiază eficiența deficitară a activităților desfășurate de organismele publice de protecție a consumatorului din România⁴. O problemă, evidențiată prin această cercetare, o constituie etichetarea parțială sau chiar lipsa etichetării în cazul produselor ce conțin organisme modificate genetic. Această problemă a etichetării produselor ce conțin organisme modificate genetic subliniază că legea nu este respectată. Lipsa etichetării se traduce prin nerespectarea

¹ I. Schiau, *Curs de drept comercial*, Ed. Rosetti, București, 2004, p. 28.

² St.D. Cărpenaru, *Drept comercial român*, ed. a 4-a revizuită și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 7.

³ Idem, p. 9.

⁴ L. Pojincu, *Ethics and Social Responsibility in the Marketing Domain. Economic and Juridical Analysis on Romania, Member State of European Union*, Ed. Lap Lambert Academic Publishing, Saarbrücken, Germania, 2012, p. 114-115.

obligățiilor stabilite legal în România privind etichetarea produselor ce conțin organisme modificate genetic, dacă acestea le conțin în proporție mai mare de 0,9%. Această problemă își are cauza în lipsa ori ineficiența controlului realizat de autoritățile de stat cu atribuții în acest domeniu. În cazul în care respectarea legii nu este controlată ori nu este controlată eficient de autoritățile cu atribuții legale în domeniu, atunci o mare parte dintre societățile care produc și comercializează produse ce conțin organisme modificate genetic nu vor mai respecta legea în vigoare. Dacă sancțiunile stabilite prin această lege nu sunt aplicate, fără a mai fi creată teamă față de normele juridice, atunci aceste norme sunt, în mod practic, inexistente.

Normele juridice ale dreptului comercial, ca și normele juridice ale dreptului civil, aparțin dreptului privat. Deci, ele privesc actele de afaceri (*iure gestionis*), iar nu actele de putere (*iure imperii*).

Referitor la autonomia dreptului comercial față de dreptul civil, se impune a fi precizat faptul că: la începutul secolului al XIX-lea, nevoile dezvoltării comerțului și, implicit, ale apărării intereselor operatorilor economici au dus la recunoașterea și legiferarea dreptului comercial, ca un drept special față de dreptul civil.

Autonomia dreptului comercial este impusă de următoarele cerințe specifice activității comerciale:

- *Frecvența și celeritatea tranzacțiilor comerciale reclamă reguli simple, lipsite de formalism, precum și o mare libertate pentru operatorul economic în încheierea actelor juridice.* Un nonprofesionist încheie acte juridice de valoare relativ rar, dispunând de timpul necesar pentru a-și lua măsurile de protecție prevăzute de lege. Profesionistul, dimpotrivă, încheie frecvent acte juridice, iar rapiditatea încheierii acestora este pentru el o condiție a succesului (*time is money*). Fiind mai pregătit pentru o asemenea activitate, operatorul economic trebuie să dispună de o mare libertate de mișcare, putând apela la forme simple de perfectare a raporturilor juridice (telefon, telex, fax sau chiar înțelegeri verbale) și beneficiind de posibilitatea de a dovedi actele juridice prin orice mijloace de probă;

- *Rolul tranzacțiilor comerciale în realizarea intereselor operatorilor economici implică o mai mare punctualitate în executarea obligațiilor asumate.* Interconexiunea raporturilor juridice la care participă operatorii economici impune o respectare riguroasă a obligațiilor contractuale. Pentru realizarea acestui deziderat, dreptul comercial dispune de anumite mijloace specifice, printre care se numără curgerea de drept a dobânzilor;

- *Dreptul comercial este partea cea mai vie a dreptului privat;* el este un laborator în care se experimentează soluțiile juridice pentru a fi adaptate la cerințele vieții economice. Numai în măsura în care se dovedesc a fi benefice și pentru nonprofioniști, aceste soluții pot fi reglementate și în legea civilă.

Instituția juridică a protecției consumatorului îmbină elemente ale dreptului comercial, elemente ale dreptului civil și elemente ce prezintă caracter particular. Consumatorului i se aplică, în general, normele dreptului civil, deși este subiect al raportului juridic de drept comercial.

În domeniul instituției juridice a protecției consumatorului a fost adoptată în România legislație specială, ce reglementează într-un mod particular protecția consumatorului român. În măsura în care această legislație specială nu este îndestulătoare

pentru reglementarea unui raport dintre consumator și operatorul economic, se vor aplica normele juridice comerciale ori normele juridice civile (dreptul civil fiind dreptul comun în domeniul privat).

Secțiunea a 3-a. Protecția juridică a consumatorilor de produse și servicii bancare

Codul civil recunoaște prin prevederile art. 1177, intitulat „*Contractul încheiat cu consumatorii*”, faptul că se desprinde, în cadrul dreptului privat, un domeniu/domenii reglementat/reglementate printr-o legislație specială, care nu aparține nici domeniului dreptului civil, nici domeniului dreptului comercial sau al afacerilor. Astfel, art. 1177 C.civ. stipulează: „*Contractul încheiat cu consumatorii este supus legilor speciale și, în completare, dispozițiilor prezentului Cod*”.

Prevederile art. 1177 fac vorbire și despre principiul conform căruia dreptul privat are ca fundament dreptul civil, care constituie dreptul comun în materie de drept privat. Dreptul civil domină întregul drept privat, adică, ori de câte ori nu se vor afla alte dispoziții, se va aplica legea civilă¹. Prin urmare, dacă apare o situație privind contractul încheiat între bancă și consumator, pentru care nu există norme juridice speciale cuprinse în acte normative ce reglementează domeniul protecției juridice a consumatorului ori domeniul protecției juridice a consumatorului de produse și servicii bancare, ne vom întoarce la dreptului civil – dreptul comun în materie de drept privat – și se vor aplica dispozițiile Codului privitoare la contracte.

Revenind la ideea inițială, art. 1177 C.civ. desprinde domeniul protecției juridice a consumatorului și domeniul protecției juridice a consumatorului de produse și servicii bancare de alte ramuri de drept, deși operatorii economici – băncile în cazul analizei noastre – se supun reglementărilor comerciale ori reglementărilor dreptului bancar.

În figura nr. 3 a fost delimitat domeniul protecției juridice a consumatorului de produse și servicii bancare din cadrul sistemului de drept din România.

¹ M. Djuvara, Teoria generală a dreptului. Enciclopedia juridică, Ed. All, București, 1995, p. 84.

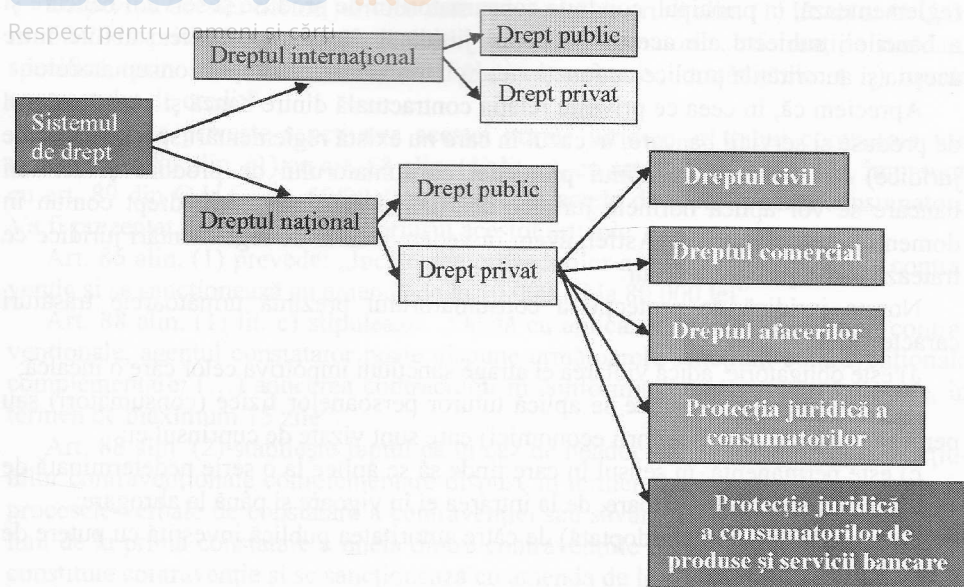

Figura nr. 3

Analiza realizată în cadrul acestei cercetări are în vedere raportul juridic dintre două categorii de persoane: băncile și consumatorii de produse și servicii bancare. Modul de asumare a responsabilității sociale de către bănci – o categorie aparte de societăți pe acțiuni – se răsfrânge asupra consumatorilor, asupra comunității în care acestea își desfășoară activitatea comercială.

În primul rând, vom analiza consumatorul de produse și servicii bancare și, în al doilea rând, banca, cel de-al doilea subiect în raportul de natură contractuală supus acestei cercetări.

Secțiunea a 4-a. Norma juridică civilă, norma juridică comercială și norma juridică de drept al afacerilor

Norma juridică a fost definită în literatura de specialitate din România¹ ca fiind o reglementare generală de conduită susceptibilă a fi impusă, în caz de nevoie, prin forța de constrângere a statului.

Considerăm că aspectele teoretice generale privind norma juridică civilă pot fi extinse și în cazul normei de drept comercial, a normei de drept al afacerilor ori a normei de protecție a consumatorului.

Prin extrapolare, considerăm că *norma juridică de protecție a consumatorului de produse și servicii bancare* poate fi definită ca fiind regula generală și abstractă care

¹ E. Poenaru, *Drept civil. Teoria generală. Persoanele*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2001, p. 20 și urm.

reglementează, în principal, conduita consumatorilor de produse și servicii bancare și a băncilor, subiecte ale acestor raporturi juridice, dar și raporturile stabilite între aceștia și autoritățile publice ce funcționează în domeniul protecției consumatorului.

Apreciem că, în ceea ce privește relația contractuală dintre bancă și consumatorul de produse și servicii bancare, în cazul în care nu există reglementări speciale (norme juridice) ce aparțin domeniului protecției consumatorului de produse și servicii bancare se vor aplica normele juridice aparținând dreptului civil, drept comun în domeniul dreptului privat. Astfel, avem în vedere o serie de reglementări juridice ce tratează instituția contractului.

Norma juridică de protecție a consumatorului prezintă următoarele trăsături caracteristice:

- este obligatorie, adică violarea ei atrage sancțiuni împotriva celor care o încalcă;
- este generală, deoarece se aplică tuturor persoanelor fizice (consumatori) sau persoanelor juridice (operatorii economici) care sunt vizate de cuprinsul ei;
- este permanentă, în sensul în care tinde să se aplice la o serie nedeterminată de situații sau cazuri asemănătoare, de la intrarea ei în vigoare și până la abrogare;
- este edictată (emisă/adoptată) de către autoritatea publică investită cu putere de a face legi;
- este sancționată prin forța publică, nu prin forță privată, adică niciun consumator, nu-și poate face singur dreptate.

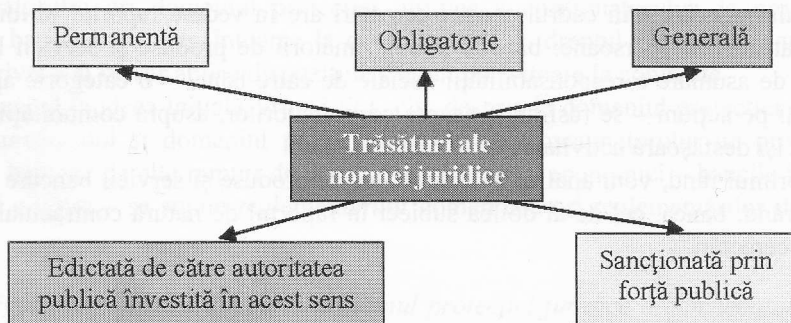

Figura nr. 4

Din prisma structurii lor, normele juridice sunt formate din:

- Ipoteză:** care arată condițiile în care se aplică norma respectivă.
- Dispoziție:** care explică conduita cerută prin normele de drept, arătând ceea ce este impus, permis sau interzis (să dea, să facă ori să nu facă).
- Sancțiune:** care indică efectele nerespectării dispoziției.

În continuare vom analiza norma juridică din domeniul protecției consumatorului de produse și servicii bancare privind obligația băncii de a include în contractul încheiat cu un consumator durata contractului de credit respectiv.

Ipoteza acestei norme juridice este prevăzută de art. 2 al O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori „Prezenta ordonanță de urgență se aplică contractelor de credit cu următoarele excepții [...]”.